

**CUMHURİYET SAVCISINININ KATILDIĞI HUKUK DAVALARINDA KANUN
YOLLARINA BAŞVURMA YETKİSİNİN KAPSAMI**

**Dr. Mustafa SALDIRIM
YARGITAY 19. HUKUK DAİRESİ
TETKİK HÂKİMİ**

e-posta: msaldirim@gmail.com
cep : 0.505.776 92 60
iş : 0.312.416 10 90

ÖZET

Cumhuriyet savcısının hukuk davası açması veya açılan hukuk davasına katılması, diğer hukuk davalarından farklı özellikler taşımaktadır. Bunlardan birisi de kanun yollarına başvurma ile ilgilidir. Özellikle açılan hukuk davasına katılma ile ilgili farklı içtihatların bulunması nedeniyle uygulamada da büyük önem taşıyan ve sıkça karşılaşılan bu konu, teorik boyutları da dikkate alınarak incelenmiştir. Çalışma konusu Cumhuriyet savcısının katıldığı hukuk davaları ile sınırlı tutularak detaylı bir incelemeye imkân sağlanmıştır. Cumhuriyet savcısının taraf sıfatına sahip olduğu kabul edilerek bir Hukuk Genel Kurulu ve Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin bir kararının analizi yapılmıştır.

A.GİRİŞ.....	3
B. ÖĞRETİDEKİ GÖRÜŞLER	3
C.YARGITAY UYGULAMASI	5
D.DEĞERLENDİRME.....	6
E. SONUÇ	8

CUMHURİYET SAVCISINININ KATILDIĞI HUKUK DAVALARINDA KANUN YOLLARINA BAŞVURMA YETKİSİNİN KAPSAMI

A.GİRİŞ

Cumhuriyet savcısının açtığı ve katıldığı hukuk davalarının diğer özel hukuk davalarına göre bazı farklı ilkeleri ve özellikleri vardır. Ayrıca bazı hâllerde Cumhuriyet savcısının açtığı hukuk davası ile katıldığı hukuk davası arasında da bir ilkenin veya kanun hükmünün farklı yorumları söz konusu olabilmektedir. Bu durumlardan birisi de Cumhuriyet savcısının kanun yoluna başvurma yetkisinin kullanılması ile ilgilidir. Açtığı hukuk davasından farklı olarak, katıldığı nüfus davasında kaydın değiştirilmesine veya düzeltilmesine karar verilmemişse Cumhuriyet savcısının temyiz yetkisi var mıdır? Nüfus davalarının yanı sıra Cumhuriyet savcısının görevli olduğu diğer hukuk davalarında da sıkça karşılaşılan bu mesele ile ilgili olarak teorik açıklamalar çerçevesinde mevcut uygulamanın bir analizi makalenin konusunu oluşturmaktadır.

B. ÖĞRETİDEKİ GÖRÜŞLER

Cumhuriyet savcısına hukuk davası açma yetkisi verildiği hâllerde kanun yollarına başvurmalarının mümkün olup olmadığı konusunda herhangi bir tereddüt ortaya çıkmaz. Bu durumda Cumhuriyet savcısının yetkisi, kural olarak hukuk davası açan bir davacıdan farksızdır. Davacıya tanınan bütün haklardan, örneğin verilen karara karşı kanun yollarına ve bu arada karar düzeltme yoluna başvurma hakkından Cumhuriyet savcısı da yararlanır¹.

Cumhuriyet savcısının hukuk davasına katılması hâlinde kanun yollarına başvurabilmesinin mümkün olup olmadığı ise öğretilerde fikir birliği içinde açıklanamamıştır. Cumhuriyet savcısının hukuk davasına katılmasını fer'î müdahale görüşüne dayandıranların açıklamalarının ise tutarlı olduğunu kabul etmek zordur. Karar, fer'î müdahilin lehine katıldığı taraf hakkında verileceğinden (HUMK m.57 c.2) bu hükme karşı temyiz yoluna başvurma yetkisi de doğal olarak sadece asıl (lehine müdahale edilen) tarafa aittir. Lehine müdahale edilen taraf hükmü temyiz ederse onunla birlikte temyiz etme yetkisi olan müdahil

---

¹ Bilge, N. :Medenî Yargılama Hukukunda Karar Düzeltme, Ankara 1973, s.141, 142.

de hükmü lehine katıldığı tarafla birlikte temyiz edebilir (HUMK m.57 c.1). Lehine müdahale edilen taraf, hükmü temyiz etmezse fer'î müdahil de hükmü tek başına temyiz edemez. Karar düzeltme için de aynı esaslar geçerlidir. Bu nedenle Cumhuriyet savcısının hukuk davasına katılmasını fer'î müdahale olarak nitelendiren görüşlere göre, bu kamu görevlisinin bağımsız olarak kanun yoluna başvuramayacağı sonucuna ulaşılması gerekir. Ancak bu esastan hareket eden bazı yazarlar kanun yoluna başvurma konusuna değinmezken² bazıları ise fer'î müdahale görüşüne rağmen Cumhuriyet savcısına temyiz hakkının tanınması gerektiğini ileri sürmüşlerdir³.

Bir görüşe göre Sicilli Nüfus Kanununun 11'inci maddesinde Cumhuriyet savcısına, müdahil olduğu hâlde temyiz etme hakkı tanınmış olması ve bu hakkın 1587 sayılı Nüfus Kanununun 46'ncı maddesinde korunmuş bulunması nedeniyle Cumhuriyet savcısı müdahil olduğu davalarda kanun yollarından da yararlanabilir⁴. Bilge'ye göre Cumhuriyet savcısının davaya katılması ancak kamu yararı düşüncesi ile olabileceğinden aynı düşünce ile Cumhuriyet savcısının diğer durumlarda da kanun yollarına ve bu arada karar düzeltme yoluna başvurabileceği kabul edilebilir. Gerçi temyiz bakımından öngörülen özel müsaadenin (Sicilli Nüfus Kanunu m.11) karar düzeltme açısından belirtilmemiş olmasından ötürü Cumhuriyet savcısının karar düzeltme yoluna gidip gidemeyeceği tartışılabilir. Fakat kamu düzeni düşüncesiyle Cumhuriyet savcısının davaya katılabileceği ve bu nedenle kararı temyiz edebileceği kabul edilince, karar düzeltme olanağının da kendisine tanınması gerekir⁵. Diğer bir görüşe göre ise Cumhuriyet savcısının ancak taraf olduğu davalarda karar düzeltme yoluna başvurabileceği kabul edilebilir⁶. Pekcanitez'in Cumhuriyet savcısının hukuk davasına katılmasını "sui generis müdahale" olarak nitelendiren görüşüne göre de Cumhuriyet savcısı kanun yollarına başvurulabilir⁷.

Cumhuriyet savcısı kamu düzenini ilgilendiren her davaya katılamaz. Böyle bir genel kural hukuk sistemimizde mevcut değildir. Ancak kanunda açıkça yazılı olan hâllerde dava açabilir ve açılmış bir davaya katılabilir. Dolayısıyla Cumhuriyet savcısının kamu düzeninin koruyucusu olması ancak açık kanun hükümlerinin verdiği yetkilere dayanır ve onlarla sınırlıdır. Diğer taraftan Sicilli Nüfus Kanununun 11'inci ve onun yerine yürürlüğe giren 1587 sayılı Nüfus Kanununun 46'ncı maddesinde Cumhuriyet savcısının kanun yollarına başvurma

---

² Karş. Kuru, B. /Arslan,R. /Yılmaz, E.: Medeni Usul Hukuku, Ankara 2003. s. 259, 606, 607.; Kuru, B. :Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.I, İstanbul 2001, s.859.

³ Bilge, N./ Önen, E.: Medeni Usul Hukuku Dersleri, Ankara 1978, s.271.

⁴ Yılmaz, E.: Savcıların Hukuk Davalarındaki Görevleri (AHFD 1972/XXIX/1-2, s. 255 -287), s.276.

⁵ Bilge-Karar Düzeltme, s.142, 143.

⁶ Gürdoğan; B. : Tashihi Karar Müessesesi, (Ahmet Esat Arsebük'e Armağan, Ankara 1958,s.) s.292.

⁷ Pekcanitez, H.: Medenî Usul Hukukunda Fer'î Müdahale, Ankara 1992.s.51.

yetkisinin bulunması olsa olsa sadece bu kanunun uygulanmasında dikkate alınabilir. İstisnanın konusunun dışına çıkmaması gerekir (istisna mevridine münhasırdır). Özel bir kanunda yer alan istisnaî nitelikteki kuraldan medenî usul hukukunun “fer’î müdahale”ye ilişkin temel ilkelerine aykırı bir sonuç çıkarmak yorum kurallarıyla bağdaşmaz. Cumhuriyet savcısının hukuk davasına katılması “fer’î müdahale” şeklinde nitelendirilirse Nüfus Kanununun uygulanması dışında bu kamu görevlisinin kanun yollarına başvurması açıklanamaz. Bu nedenle Cumhuriyet savcısının hukuk davasına katılması “fer’î müdahale” olarak nitelendirilemez. Bu tür davalarda Cumhuriyet savcısının kanundan dolayı diğer davalılar ile birlikte şeklî anlamda mecburî dava arkadaşı olarak kabul edilerek, kanun yolları aşamasında da Cumhuriyet savcısının yetkisinin kapsamında bir duraksamaya yer verilmemesi gerekir. Cumhuriyet savcısı bir davalının sahip olduğu yetkilere (davayı takip yetkisine) sahip olduğundan, taraf olarak temyiz, karar düzeltme ve yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurabilmelidir⁸.

C.YARGITAY UYGULAMASI

Cumhuriyet savcısının direnme kararını temyiz etmesi üzerine böyle bir yetkisinin olup olmadığına ilişkin tartışmalar sırasında Hukuk Genel Kurulu (HGK) tarafından verilen bir kararda konu şu şekilde açıklanmıştır: *“Cumhuriyet Savcılarının asıl görev ceza yargılamasında verilmiş olmakla beraber, Hukuk Yargılamasında da kamu düzeni düşüncesi ile bazı davaları takip, bazı davaların yargılamasında mahkemeye katılma görevi verilmiş bulunmaktadır. Hatta HUMK.nun 58. maddesi ile Cumhuriyet Savcısının davaya müdahalesi de açıkça düzenlenmiştir. Bu cümleden olarak da Nüfus Kanununun 46. maddesinde de Cumhuriyet Savcılarının yargılama sırasında bulunmaları kuralı yer almaktadır.-Cumhuriyet Savcılarının görevlerinin en önemlilerinden biri de kuşkusuz kamu düzen ve yararını koruyup sağlamaktır. Cumhuriyet Savcıları ifa eyledikleri görevin özelliği gereği mahkemenin bir parçası (rükni) durumundadır. (8.4.1924 tarihli 469 sayılı kanun madde 5).-Bu özellik dikkate alındığında Cumhuriyet Savcısının açtığı ve HUMK.nun 58. maddesi uyarınca katıldığı davada taraflara nazaran durumu ortaya çıkar. Cumhuriyet Savcılarının bu görevin gereği olarak yargılamada buldukları veya açtıkları davalar sonunda oluşan kararları temyiz etme yetkileri tartışmasıdır.”*⁹

⁸ Saldırım, M.: Özel Hukukta Cumhuriyet Savcısının Görevleri, Ankara 2005, s.73.

⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 27.3.1996 T., E.1996/18-71, K.1996/213 (İlmî ve Kazâî İçtihatlar Dergisi, S.1997/441, s.12816,12817)

Anılan HGK kararında, Cumhuriyet savcısının hem açtığı hem de katıldığı hukuk davalarında temyiz hakkının bulunduğu mutlak şekilde ifade edilmiştir.

Yargıtay'ın yeni sayılabilecek bir kararında ise farklı bir görüşe yer verilmiştir: *“Doğum tarihinin düzeltilmesine ilişkin bu dava kamu adına açılmamış, yasa gereği Cumhuriyet savcısının katılımı ile yargılama yapılmıştır. Bu gibi davalarda Cumhuriyet savcısına temyiz hakkı nüfus kayıtlarında mahkemece düzeltme kararı verilmesi hâlinde mümkündür. Dava reddedildiğine göre nüfus kayıtlarında herhangi bir düzeltme söz konusu olamayacağından, mahkeme kararının temyizinde kamu yararını ve haklarını ilgilendiren bir husus bulunmadığından temyiz isteminin reddine ...¹⁰”*

Yargıtay'ın bu kararında, hukuk davasına katıldığı durumlarda Cumhuriyet savcısının, ancak mahkemenin nüfus kaydının değiştirilmesine karar vermesi hâlinde temyiz hakkının olduğu, davanın reddedilmesi hâlinde temyiz hakkının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Daha açık bir anlatımla nüfus kaydında değişiklik yapılmamışsa, bu kararın temyizinde kamu yararı olmadığından kamu düzenini ilgilendiren bir durum mevcut değildir. Yargıtay kararından anlaşılmamakla birlikte, somut olayda velayeten kişinin anne ve babası tarafından açılan davada tanıklar dinlenmiş, kemik grafilere göre yaşı düzeltilen kişinin nüfus kaydındaki 1994 yılında değil, 1991 yılında doğduğu tanık anlatımlarına uygun şekilde anlaşılmış, ancak son celsede annenin kızını evlendirmekten vazgeçmesi nedeniyle nüfus kaydındaki yaşının doğru olduğuna ilişkin beyanı üzerine davanın reddine karar verilmesi nedeniyle Cumhuriyet savcısı tarafından karar temyiz edilmiştir.

D.DEĞERLENDİRME

Öğretideki görüşler açısından soruna bakıldığında; genel olarak Cumhuriyet savcısının hukuk davasına katılmasını fer'i müdahale olarak nitelendiren yazarlar tarafından dahi Cumhuriyet savcısının temyiz yetkisinin kabul edildiğini, bu konuya açıkça değinmeyen yazarlar dikkate alındığında da en azından bu fikrin aksini savunan bir görüşün bulunmadığını söyleyebiliriz.

Yukarıda değinilen HGK kararında ise mutlak bir ifade kullanılarak Cumhuriyet savcısının açtığı veya katıldığı hukuk davaları açısından temyiz yetkisinin kullanılmasına ilişkin bir ayrıma gidilmemiştir. Ancak Yüksek Dairenin anılan kararı, bu konuda değişik

---

¹⁰ Yargıtay 18. Hukuk Dairesi, 31.3.2008 T., E.2008/2315, K. 2008/3733 (Karar yayımlanmamıştır.)

ihtimallere göre farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olacak niteliktedir. Dolayısıyla bu kararın biraz daha ayrıntılı incelemek gerekir.

Yüksek Mahkemenin kararına göre, Cumhuriyet savcısının katıldığı hukuk davası reddedilmişse, daha açık bir anlatımla kayıt düzeltilmemişse, mahkeme kararında kamu yararını ve haklarını ilgilendiren bir husus bulunmadığından Cumhuriyet savcısının temyiz yetkisi yoktur. Ancak somut olayda olduğu üzere, kişinin yaşının dinlenen tanıklar ve kemik grafilerine göre nüfus kaydından farklı olduğunun anlaşılması hâlinde, mevcut kayıtların mı, tespit edilen gerçek yaşa göre kaydın değiştirilmesinin mi, kamu yararını koruduğunu değerlendirmek gerekir.

Cumhuriyet savcısının katıldığı hukuk davalarında kamu düzeni nedeniyle kendiliğinden araştırma ilkesi geçerli olduğundan taleple bağlılık kuralı uygulanmaz¹¹. Tarafların dava konusu üzerinde tasarrufta bulunmaları da mümkün değildir¹². Somut olayda anne ve baba velayeten dava açmalarına rağmen sadece annenin kaydın doğru olduğuna ilişkin beyanı ile yetinilerek davanın reddedilmesi, dava konusu üzerinde tasarruf edilmesi ile de açıklanamaz.

Ayrıca bazı hâllerde ilgili şahıs tarafından açılan hukuk davasının dayandığı vakıalar, Cumhuriyet savcısının da dava açmasını gerektiriyorsa ve bu konuda dava açılmasına yeterli delil varsa, Cumhuriyet savcısı yeni bir hukuk davası açmak yerine mevcut hukuk davasının devamını istemeli ve sonuçlandırılmasını sağlamalıdır. Bu usul ekonomisinin bir gereğidir. Örneğin yaş tashihi isteyen kişinin yargılaması devam ederken suç işlemesi hâlinde ve yaşın da uygulanacak kanun maddelerini etkilemesi ihtimali varsa, Cumhuriyet savcısı yaş düzeltme davasının sonuçlandırılmasını isteyebilmelidir¹³. Bu nedenle davacı şahsın davasından feragat etmesi veya vazgeçmesi de hukukî sonuç doğurmayıp, Cumhuriyet savcısının görüşü de dikkate alınarak yargılamaya devam edilmelidir.

Konuyla ilgili bir diğer husus da yargılamaya katılan tarafın yetkilerinin bütünlüğünün dikkate alınması gerekliliğidir. Cumhuriyet savcısı katıldığı hukuk davalarında dava takip yetkisine sahip olup taraf konumundadır ve taraf olmaktan kaynaklanan tüm yetkileri kullanabilir. Bu yetkiler de bir bütün olup içeriği kanun tarafından tespit edilmiş olduğundan,

---

¹¹ Karş. Kuru-Usul I, s.3105.

¹² Bkz. Saldırım s.66.; Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısının 75,III hükmünde bu husus açıkça belirtilmiştir.

¹³ Saldırım s.67.

bu yetkilere getirilecek istisna ancak açık kanun hükmüyle olabilir. Yorum yoluyla taraf sıfatının kanunen belirlenmiş içeriğindeki yetkiler şarta bağlanamaz veya sınırlandırılmaz.

E. SONUÇ

Cumhuriyet savcısının açtığı davalarda olduğu gibi katıldığı davalarda da dava takip yetkisine sahip taraf sıfatıyla, bu sığata bağı kanun yollarına başvurma da dahil olmak üzere tüm yetkileri kullanabilmesi gerekir. Bunun aksine bir görüş öğretilde ileri sürülmediğı gibi anılan HGK kararı da bu yöndedir. Ayrıca Hukuk Muhakemeleri Kanunu Tasarısının 75,1 hükmünde Cumhuriyet savcısının açtığı ve katıldığı hukuk davalarında “taraf” olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı temyiz, karar düzeltme gibi kanun yolları da dahil olmak üzere taraf olmanın gerektirdiğı tüm yetkileri kullanabilmelidir.

Özgeçmiş

1971 yılında Tarsus'ta doğdu. 1992 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Aynı Fakültede 1997 yılında yüksek lisans (master), 2004 yılında da Doktorasını tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsünün birer yıllık, "Tahkim" ve "Ticaret Hukuku" sertifika eğitimlerini tamamladı. Yedi yıl Cumhuriyet savcısı olarak Türkiye'nin çeşitli yörelerinde görev yaptıktan sonra, 2002 yılında atandığı Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünde hükümlü ve tutuklu eğitiminden sorumlu hâkim olarak görev yaptı, Eylül 2007'de ise Yargıtay Tetkik Hâkimliğine atandı. Yayımlanmış dört kitabı ve hukuk dergilerinde yayımlanmış 14 bilimsel makalesi bulunmaktadır. Ayrıca katıldığı çok sayıda konferans ve sempozyumlara ilişkin kitaplarda; çocuk suçluluğu, suç ve ceza, ceza infaz kurumlarında eğitim, yetişkin eğitime ilişkin bildirileri vardır. Evli ve bir çocuklu olan yazar, İngilizce bilmektedir.

**Dr. MUSTAFA SALDIRIM'IN
YAYIMLADIĞI KİTAP VE MAKALELER**

KİTAPLAR

1. Öğretide ve Uygulamada Bütün Yönleriyle İhtiyati Haciz, Ankara 1997.
2. Özel Hukukta Cumhuriyet Savcısının Görevleri, Ankara 2005.
3. Uygulamada ve Öğretide İhtiyati Haciz (Dr. Adnan Deynekli ile birlikte), Ankara 2005.
4. Cumhuriyet Savcısının Denetim Görevi, Ankara 2007.
5. Hükümlü ve Tutuklu Eğitiminin Temelleri, Ankara 2008 (baskıda)

MAKALELER

1. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Açısından Suça İtilmiş Çocuğun Haklarına Bir Bakış ve Bir Öneri, AD 1999/1, s.144-155.
2. Cumhuriyet Savcısının Özel Hukukta Dernek ve Sendika Tüzel Kişiliğinin Sona Erdirilmesine İlişkin Görevleri, TBBD 2005/59, s.359-376.
3. Çocuk Hakları Sözleşmesi Açısından Suça İtilmiş Çocuğun Yargılama Aşamasındaki Hakları, II. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu, Ankara 2002, s.243-254.
4. DNA İncelemesinin Hukuk Alanındaki İşlevi, AD 2000/4, s.127-148.
5. Haksız İhtiyati Haciz Nedeniyle Maddî ve Manevî Tazminat Davaları, Manisa BD 1998/2, s.62-76.
6. İflastan Önce Konkordatonun Hüküm ve Sonuçları, ABD 2000/4, s.229-273.
7. İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme, TBBD 1999/2-3, s.205-224.
8. Kanun Değişiklikleri Sürecinde Kanun Yararına Temyiz, AD 2005/96, s.61-73.
9. Resmi Vasiyetname Düzenleme Yetkili Memurlar, TNBHD 1999/ 104, s.25-30.
10. Suça İtilmiş Çocuğun Haklarına Genel Bir Bakış, BBD 2000/64, 36-38.
11. Suça İtilmiş Çocukların Yeniden Sosyalizasyonu Projesi (Nigar Karacık ile birlikte), I. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu, Ankara 2001, s.279-296.
12. Tahkim Süresi İle İlgili İki Yargıtay Kararı Üzerine Bir İnceleme, AD 2001/6, s.108-120.

13. Uluslararası Hukuk Açısından Türkiye'deki Tutuklu ve Hükümlülerin Eğitim Hakkı, AD 2004/20, s.94-112.
14. Türk Hakem Kararlarının Temyizi, Çanakkale BD 1996/7-8, s.13-56.
15. Cezaevleri Eğitim Kurumu Hâline Nasıl Gelebilir? (Hapishane Kitabı, İstanbul 2005, s.321-334).
16. Ceza İnfaz Kurumundan Eğitim Kurumuna (Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu, Ankara 2007, s.77-97).
17. Hükümlü ve Tutukluların Rehabilitasyonu (İnfaz Hukukunda Güncel Sorunlar ve Yeni Yaklaşımlar Uluslar arası Kolokiyumu) Galatasaray Üniversitesi Yayını, s.219-238.
18. Cumhuriyet Savcısının Hukukî Sorumluluğu, Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara 2008, s.713-757.